

**İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

İŞ YERLERİNDE SAĞLIK HİZMETLERİ

**İş Yerlerinde Sağlık Gözetimi Rehber Serisi
Sayı: I**

EYLÜL 2026

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yayımlayan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (İSGGM)
İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (İSGÜM)

Hazırlayan

Dr. Bülent GEDİKLİ, Tabip

Katkı Veren ve Düzenleyen

Fatma Gülay GEDİKLİ, İSGÜM Başkan Yrd. V.
Şehmus ÜNVERDİ, Mevzuat Daire Başkanı

Gözden Geçiren

Mevzuat Daire Başkanlığı

Yayına Hazırlayan

Mehmet ÖZKAN, Basın, Yayın ve İletişim Birimi (İSGGM)

Adres

Batı Sitesi Mahallesi Fatih Sultan Mehmet Bulvarı No: 464
(İstanbul Yolu 14. Km) 06370 Yenimahalle / ANKARA

Önsöz

30.06.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu Kanun kapsamında yayımlanan Yönetmelikler ile Kanun kapsamındaki iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi amacıyla işverenlerin ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülükleri tanımlanmıştır.

Bu rehber içerisinde çalışanların iş yerlerinde sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışma hakkı kapsamında iş yerlerinde sağlık hizmetinin sunulma şekilleri, sağlık hizmeti sunacak kişiler ve birimlere yer verilmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında işverenin, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin, İSGB, OSGB, ÇASMER’lerin gerçekleştirmesi gereken sözleşme, onay, bildirim, görevlendirme belgesi, başvuru, yetkilendirilmesi, denetimi ve aranan bazı şartlara ilişkin hususlara bu rehber içerisinde yer verilmemiştir. Anılan hususlara ilişkin ayrıntılı bilgiye İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği içerisinden ulaşılabilmektedir.

İşyeri sağlık biriminde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında belirtilen şartlara göre görevlendirilecek işyeri hekimi ve diğer sağlık personeline İşyerlerinde Sağlık Gözetimi Serisi 2 nolu “İşyeri Sağlık Personeli” isimli rehberde, iş sağlığı ve güvenliği kapsamında gerçekleştirilecek sağlık muayene ve tetkiklere İşyerlerinde Sağlık Gözetimi Serisi 3 nolu “Çalışanların Sağlık Muayenesi ve Tetkikleri” isimli rehberde, çalışanların sağlık gözetimi kapsamında tutulması gereken sağlık kayıtlarına İşyerlerinde Sağlık Gözetimi Serisi 4 nolu “İş Sağlığı Kayıtları” isimli rehberde yer verilmiştir.

Bu rehber ile başta çalışanlar ve çalışan temsilcileri olmak üzere işverenler, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri, işçi-işveren sendikaları, kamu kurum ve kuruluşları ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm tarafların da bilinçlendirme ve farkındalığının artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm taraflara faydalı olmasını diliyoruz.

Sorumluluk Reddi Beyanı (Disclaimer)

Bu rehberde paylaşılan bilgiler, kullanıcıları genel olarak bilgilendirmek amacıyla hazırlanmış olup tavsiye niteliğindedir. Rehberde yer alan içerikler resmi, hukuki, mali veya teknik bir yönlendirme ya da kesin bir taahhüt teşkil etmez. Bilgilerin doğruluğu ve güncelliği için azami özen gösterilmiş olsa da, zamanla meydana gelebilecek değişiklikler veya uygulama farklılıkları nedeniyle rehberdeki bilgilerin doğruluğu garanti edilmemektedir. Kullanıcıların/yararlanıcıların bu rehberle dayanarak gerçekleştireceği işlemlerden ve bu işlemlerin sonuçlarından doğabilecek doğrudan ya da dolaylı zararlardan T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı hiçbir surette sorumlu tutulamaz.

İçindekiler

ÖNSÖZ.....	4
TANIMLAR.....	6
GİRİŞ.....	7
155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme	7
161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme	7
187 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi	8
İş Sağlığı Hizmetleri Gelişim Aşamaları.....	8
Ulusal Düzeyde İş Sağlığı Hizmetleri.....	9
Sağlıklı ve Güvenli Ortamlarda Çalışma Hakkında İş Sağlığı Hizmetleri Sunumu	9
İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi	10
İş Sağlığı Hizmetlerinde Görevlendirilecek Personel	10
İş Sağlığı Hizmetlerinin Sunumu	11
Hizmetin İşverenin Çalışanları Arasından Seçilen İş Sağlığı Profesyonelleri Aracılığıyla Sunulması.....	11
Hizmetin OSGB ve/veya ÇASMER'lerden Sağlanması.....	11
Hizmetin İşveren Tarafından Yürütülmesi	11
İş Sağlığı Hizmetleri Kapsamında Çalışanlara Uygulanacak Tıbbi Tetkikler ve İş Hijyeni Ölçümleri	13
İş Sağlığı Hizmeti Yapılanmaları.....	13
1- İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB).....	13
2- Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB).....	14
İSGB ve OSGB'lerin Görevleri	14
3- Çalışan Sağlığı Merkezi (ÇASMER).....	15
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu.....	15
Kurul'da Görevli İş Sağlığı Personeli, Seçimi ve Görevlendirilmesi.....	16
Kurulun Görev ve Yetkileri.....	16
İş Sağlığı Hizmetlerinin Çalışana Ücretsiz Verilmesi	16
İş Sağlığı Profesyonelleri, Çalışma Saatleri, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Çalışan Temsilcisi ve Çalışanların Bilgilendirilmesi.....	17
Çalışanların Görüşlerinin Alınması ve Katılımlarının Sağlanması.....	17
Belirlenen En Az Sürelerden Az Olmamak Üzere Yeterli Sürede Hizmet Verilmesi.....	17
İşyeri Hekimlerinin Çalışma Süreleri.....	18
Diğer Sağlık Personelinin Çalışma Süreleri.....	18
Acil Durum Planları, Yangınla Mücadele ve İlk Yardım	18
Çalışanların Sağlık ve Güvenliklerini Etkileyebilecek Tehlikeler, Bildirim, Bilgilendirme ve Bilgilendirilme	19
Çalışmaktan Kaçınma Hakkı	20
Tahliye.....	20
İşin Durdurulması.....	21
Çalışanların Yükümlülükleri.....	21
İş Birliği ve Koordinasyon	22
İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmalarına Katılma.....	23
Malzemelerin Amacına Uygun Kullanılması	23
Sağlık Gözetiminin Sağlanması.....	23
Kişisel Sağlık Dosyasının Tutulması, Saklanması ve Gönderilmesi	24
İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Kayıt ve Bildirimi	24
Onaylı Defter	24
KAYNAKLAR	25
EK:	26

Tanımlar

- **Çalışan:** Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel iş yerlerinde istihdam edilen gerçek kişidir.
- **Çalışan temsilcisi:** İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalara katılma, çalışmalarını izleme, tedbir alınmasını isteme, tekliflerde bulunma ve benzeri konularda çalışanları temsil etmeye yetkili çalışandır.
- **İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu:** Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı iş yerlerinde işverenin, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere oluşturduğu kuruldur.
- **İşveren:** Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlardır.
- **İş yeri:** Mal veya hizmet üretmek amacıyla maddi olan ve olmayan unsurlar ile çalışanın birlikte örgütlendiği, işverenin iş yerinde ürettiği mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağılılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen iş yerine bağlı yerler ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve mesleki eğitim yerleri ve avlu gibi diğer eklentiler ve araçları da içeren organizasyonu ifade eder.
- **Meslek hastalığı:** Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalıktır.
- **Önleme:** İş yerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümüdür.
- **Tehlike:** İş yerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya iş yerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelidir.
- **Tehlike sınıfı:** İş sağlığı ve güvenliği açısından, yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak iş yeri için belirlenen tehlike grubudur.
- **Risk:** Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalidir.
- **Risk değerlendirmesi:** İş yerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmalardır.
- **İşyeri hekimi:** İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip hekimdir.
- **İş güvenliği uzmanı:** Usul ve esasları İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik'te belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler ile mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik elemanlarıdır.

Giriş

Multidisipliner bir alan olan iş sağlığı çalışmalarının amacı, çalışanların; bedensel, ruhsal, sosyal yönden iyilik durumlarının en üst düzeye ulaştırılması ve sürdürülmesi ile çalışma kapasitelerinin geliştirilmesi, bireysel özelliklerine ve iş yeri ortamındaki risk etmenlerine uygun işe yerleştirilmesi, çalışma koşulları ve çalışma ortamından kaynaklanan sağlığa zararlı risk etmenlerinden korunması ve geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre, her yıl 395 milyon ölümcül olmayan iş ile ilgili yaralanma meydana gelmekte ve her yıl 2,93 milyon çalışan işle ilişkili faktörlerin sonucunda hayatını kaybetmektedir¹.

İş sağlığı ve güvenliği örgütlenmesi ve hizmetlerinin sunumu, iş yerinde ya da işin yürütümü nedeniyle ortaya çıkabilecek risk faktörlerinden kaynaklanan ve çalışanların sağlık ve/veya güvenliğine etki edebilecek koşullardan çalışanları korumak amacı ile yürütülen sistemli ve bilimsel çalışmalardır².

ILO sözleşmelerinden 161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme, 155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme, 187 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi Türkiye tarafından kabul edilen sözleşmelerdendir³.

155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme

155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin kamu dahil tüm çalışanlara uygulanmasını, çalışanların eğitimlerini, haberleşme ve iletişimi, çalışanların disiplin cezalarına karşı korunmasını, işin maddi unsurlarının (işyerleri, çalışma ortamı, araçlar, makine ve teçhizat, kimyasal, fiziksel ve biyolojik maddeler ve etkenler, çalışma yöntemlerinin) tasarımı, test edilmesi, seçimi, ikamesi, montajı, düzenlenmesi, kullanımı ve bakımını; işin maddi unsurları ile işi yapan veya nezaret eden kişiler arasındaki ilişkileri ve makine teçhizat, çalışma süresi, işin düzenlenmesi ve iş usullerinin çalışanların fiziksel ve zihinsel kapasitelerine uyarlanması vb. hususları içerir.

161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme

161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşmede iş sağlığı hizmetleri terimi, esas olarak önleyici işlevlere sahip olan ve işletmedeki işveren, çalışanlar ve onların temsilcilerine; işle ilgili en uygun fiziksel ve zihinsel sağlık koşullarını karşılayacak düzeyde, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmek için gereksinimler ile işin, çalışanların fiziksel ve zihinsel sağlık durumlarını dikkate alacak şekilde, onların yeteneklerine uygun biçimde uyarlanması, konularında tavsiyede bulunma sorumluluğu olan hizmetler olarak tanımlanır.

Sözleşmenin üçüncü maddesinde sağlanan hizmetin, işletmelerin kendine has risklerini karşılamaya yeterli ve uygun olması gerektiği, beşinci maddesinde ise iş sağlığı hizmetlerinin işletmedeki iş risklerine uygun ve

¹ International Labour Organization (ILO), Safety and Health at Work, <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/safety-and-health-work> , Erişim Tarihi: 23.12.2024.

² Karakaya T., Tuna Çolak T., YILDIZ A.N., İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri, İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları, 2020, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

³ Türkiye'nin Onayladığı ILO Sözleşmeleri, International Labour Organization (ILO), https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@europe/@ro-geneva/@ilo-ankara/documents/genericdocument/wcms_645630.pdf , Erişim Tarihi: 23.12.2024.

yeterli olacak şekilde “İşyerlerinde sağlığa zararlı risklerin tanımlanması ve değerlendirilmesi, sağlık üniteleri, kantinler, yatakhaneler ve işveren tarafından bu tür hizmetlerin sunulduğu yerler dahil olmak üzere, çalışanın sağlığını etkileyebilecek çalışma ortamında ve iş uygulamalarındaki faktörlerin gözetimi, işyerlerinin tasarımı, makine ve diğer teçhizatın durumu, bakımı ve seçimi ve çalışma sırasında kullanılan maddeler dahil olmak üzere işin planlanması ve organizasyonu konusunda tavsiyede bulunma, yeni teçhizatın sağlık açısından değerlendirilmesi ve test edilmesi gibi iş uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik programların geliştirilmesine katılım, iş sağlığı, güvenliği, hijyen ve ergonomi, kişisel ve müşterek koruyucu donanım konularında tavsiyede bulunma, iş ile ilişkisi bakımından, çalışanların sağlığının gözetimi, işin çalışana uygunluğunun geliştirilmesi, mesleki rehabilitasyon önlemlerine katkıda bulunma, iş sağlığı, hijyen ve ergonomi alanlarında bilgi, eğitim ve öğretim sağlamada iş birliği, ilkyardım ve acil durum tedavi hizmetlerini örgütlenme, iş kazaları ve meslek hastalıklarının analizine katılma” görevleri kapsayacağı ifade edilir.

Sözleşmenin yedinci maddesinde iş sağlığı hizmetlerinin duruma göre, tek bir işletmeye hizmet biçiminde olacağı gibi, çok sayıda işletme için genel bir hizmet biçiminde de örgütlenebileceği, ulusal şartlara ve uygulamaya göre iş sağlığı hizmetlerinin, işletmeler veya ilgili işletme grupları, kamu otoriteleri veya resmi servisler, sosyal güvenlik kurumları, yetkili makamın görevlendirdiği diğer organlar veya bunların bir birleşimi tarafından düzenlenebileceği ifade edilir.

Sözleşmenin on ikinci maddesinde çalışanların işle ilgili sağlığının gözetiminin, çalışanların ücretlerinde herhangi bir azalmaya neden olmayacağı, ücretsiz yapılacağı ve mümkün olduğu ölçüde çalışma saatleri içerisinde yerine getirileceği, on beşinci maddesinde çalışanların sağlık sorunları ve bu nedenle işe gelememe ile iş yerinde var olabilecek sağlık tehlikeleri arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için, çalışanların sağlık sorunları ve bu nedenle işe gelememe durumları hakkında iş sağlığı hizmetlerine bilgi verileceği belirtilir.

187 No’lu İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi

187 No’lu İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi ile sözleşmeyi onaylayan her üyenin en fazla temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşlarının temsilcilerine danışarak, ulusal politika, ulusal sistem ve ulusal program geliştirme yoluyla iş kazaları, meslek hastalıklarını ve ölümleri önlemek için iş sağlığı ve güvenliğinin sürekli geliştirilmesine katkıda bulunacağını, ILO’nun iş sağlığı ve güvenliğini geliştirme çerçevesi ile ilgili belgelerinde belirlenen ilkeleri dikkate alarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda ulusal sistem ve ulusal programlar aracılığıyla, aşamalı olarak, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı tesis etmeye yönelik etkin tedbirleri alacağını, en fazla temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşları temsilcilerine danışarak, ILO’nun iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin sözleşmelerini onaylamak için ne tür tedbirlerin alınabileceği hususunu periyodik olarak gözden geçireceğini ifade eder.

İş Sağlığı Hizmetleri Gelişim Aşamaları

İş Sağlığı Hizmetlerinin gelişimi, başlangıçtan başlayan ve iş sağlığı hizmetlerinin en gelişmiş aşamalarına kadar devam eden dört aşamada incelenebilmektedir; Başlangıç düzeyi (Aşama I), Temel hizmet (Aşama II), Uluslararası standart hizmet (Aşama III), Kapsamlı hizmet (Aşama IV).

Aşama I: Başlangıç düzeyi: Bu düzey, herhangi bir iş sağlığı hizmetini hiçbir şekilde almayan çalışanlar ve iş yerlerine yönelik olarak makul bir başlangıç noktasıdır. İş sağlığı hizmeti konusunda kısa bir eğitime sahip olan ve birincil sağlık bakımı biriminde veya kendi tesislerinde çalışan iş sağlığı hizmetleri çalışanlarını (mümkünse bir hemşire ve güvenlik temsilcisi) kullanan bir hizmettir.

Aşama II: Temel iş sağlığı hizmetleri (TİSH), iş yerleri ve topluluklar ile mümkün olduğunca en yakın şekilde çalışan altyapıya dayalı bir hizmettir. Söz konusu hizmetin sunum modeli, yerel koşullar ve ihtiyaçlara bağlı olarak değişebilir. Genellikle bir doktor ve bir hemşire olan personelin, iş sağlığı konusunda kısa bir eğitimi vardır. Ayrıca, kaza önleme ve temel güvenlik konusunda yetkili olan bir güvenlik uzmanının desteğinden de yararlanmaktadır.

Aşama III: Uluslararası standart hizmet; bu düzey, 161 No’lu ILO Sözleşmesinde taahhüt edildiği üzere her ülke için minimum bir amacı oluşturmaktadır. İyileştirme hizmetleri uygun bir biçimde sağlanmakla birlikte hizmet altyapısı, seçime bağlı bir kaç seçenekli formlar içermekte ve içerik ise temelde önleyici olmaktadır. Hizmet personelinin başında özel olarak eğitilmiş bir uzman (genellikle bir işyeri hekimi) bulunmalı ve ekip tercihen çok disiplinli bir yapıdan oluşmalı veya söz konusu hizmetin çok disiplinli içeriği, uzmanlaşmış birimlerin (bir iş sağlığı enstitüsü gibi) uygun destek hizmetleri ile sağlanmalıdır.

Aşama IV: Kapsamlı iş sağlığı hizmetleri (KİSH): Bu düzey genellikle sanayileşmiş ülkelerin büyük şirketlerinde görülmektedir veya çok sayıda çeşitli tür hizmet alıcı şirketlere bu hizmetleri sunan büyük iş sağlığı hizmetleri merkezleri tarafından sağlanmaktadır. Personel; uzman, doktor, iş sağlığı hemşiresi, iş hijyeni uzmanı, ergonomist, psikiyatrist, güvenlik mühendisi, vs. gibi birtakım uzmanların dahil olduğu çok disiplinli bir ekip gibi çalışmaktadır. Hizmetlerin içeriği; önleme, tedavi hizmetleri, sağlığı geliştirme, çalışma becerisini geliştirme ve sağlıklı çalışma organizasyonlarını geliştirme gibi faaliyetlerden oluşmaktadır⁴.

Ulusal Düzeyde İş Sağlığı Hizmetleri

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki kamu ve özel sektöre ait bütün işler ve iş yerleri ile bu iş yerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına, faaliyet konularına bakılmaksızın iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sağlama yükümlülüğü getirmektedir.

Bununla birlikte; fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri iş yerlerindeki hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri; afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri; ev hizmetleri; çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar ile hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan iş yurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetlerine 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun hükümleri uygulanmamaktadır.

İşveren adına hareket eden, işin ve iş yerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun uygulanması bakımından işveren sayılmaktadır.

Sağlıklı ve Güvenli Ortamlarda Çalışma Hakkında İş Sağlığı Hizmetleri Sunumu

İşveren, iş yerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, çalışanların ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla, çalışanları arasından “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik”, “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerinde belirtilen nitelikleri haiz bir veya birden fazla işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı görevlendirir.

⁴ T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Temel İş Sağlığı Hizmetleri, <https://www.csgeb.gov.tr/isggm/yayinlar-ve-afisler/>

On ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yeri işverenleri ayrıca diğer sağlık personeli görevlendirir. Tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir.

Gerekli nitelikleri haiz olması halinde tehlike sınıfı ve çalışan sayısını dikkate alarak bu hizmetin yerine getirilmesini işverenin kendisi üstlenebilir.

İşveren, iş yerinde gerekli niteliklere sahip personel bulunmaması halinde bu yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını, OSGB ya da ÇASMER'lerden hizmet alarak yerine getirebilir.

İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı, diğer sağlık personeli için belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilir.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere iş yerinden personel görevlendirmek veya OSGB'lerden, ÇASMER'lerden hizmet almak suretiyle bu konudaki yetkilerini devreden işverenin bu hizmetlere ilişkin yükümlülükleri devam eder.

İşveren, iş yerinde görev yapan işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli ile hizmet alınan OSGB'lerin, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre geçerli yetki belgesi olduğunu kontrol ederek görevlendirmelerini gerçekleştirmelidir.

İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin sözleşme veya görevlendirilmeleri İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından onaylanmalıdır. Onaylanmayan sözleşme veya görevlendirilmeler ile İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki görevlere başlatma ve bu kapsamda yetkilerin kullanımı gerçekleştirilemez.

İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeline, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarını yaptığı süre içinde başka görev verilemez.

İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi

İş yerlerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından yer aldığı tehlike sınıflarına, "İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği"nin Ek-1'inde yer alan "İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi"nde yer verilmektedir. Tehlike sınıfının tespitinde bir iş yerinde yürütülen asıl işin tehlike sınıfı dikkate alınmaktadır. Asıl işin tayininde tereddüte düşülmesi durumunda iş yerinin kuruluş amacına bakılmakta, iş yerinde birden fazla asıl iş tanımına uygun faaliyetin yürütülmesi halinde ise bu işlerden tehlike sınıfı yüksek olan iş esas alınmaktadır.

Asıl iş faaliyet değişikliği durumunda işveren en geç bir ay içerisinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirimde bulunur. İş yeri tehlike sınıfına yapılan itirazlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca değerlendirilir.

İş Sağlığı Hizmetlerinde Görevlendirilecek Personel

Gerekli nitelik ve belgeye sahip olmak şartıyla iş sağlığı hizmetinin sunulmasında görevlendirilebilecek personel şu kişilerden oluşmaktadır;

- 1- İşyeri hekimi,
- 2- Diğer sağlık personeli (On ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde görevlendirilecektir, iş yerlerinde tam süreli görevlendirilen işyeri hekimi bulunması durumunda diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunluluğu aranmamaktadır.)

3- İşveren veya işveren vekilinin kendisi.

İş Sağlığı Hizmetlerinin Sunumu

İş sağlığı hizmetleri, hizmeti yerine getirecek iş sağlığı profesyonellerinin (işyeri hekimi, diğer sağlık personeli) çalışanları içerisinde veya iş yeri dışında iş sağlığı hizmeti vermek üzere kurulmuş OSGB veya ÇASMER'lerden, gerekli niteliklere ve belgeye haiz olan işverenin kendisi, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli için belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili aracılığıyla (işe giriş ve periyodik muayene ile tetkikler hariç) sunulması şeklinde gerçekleştirilebilir.

Hizmetin İşverenin Çalışanları Arasından Seçilen İş Sağlığı Profesyonelleri Aracılığıyla Sunulması

- Hizmet, çalışanlar arasından seçilen işyeri hekimi, diğer sağlık personeli suretiyle yerine getirilebilir. Bu kapsamda işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli, “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerinde belirtilen niteliklere ve belgeye haiz olmalıdır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuata göre çalıştırılan işyeri hekimi olma niteliğini haiz personel, gerekli belgeye sahip olmaları şartıyla asli görevlerinin yanında, belirlenen çalışma süresine riayet ederek çalışmakta oldukları kurumda veya ilgili personelin muvafakati ve üst yöneticinin onayı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilecek personele, görev yaptığı her saat için (200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı tutarında ilave ödeme, hizmet alan kurum tarafından yapılır. Bu ödemeden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Bu durumdaki görevlendirmeye ilişkin ilave ödemelerde, günlük mesai saatlerine bağlı kalmak kaydıyla, aylık toplam seksen saatten fazla olan görevlendirmeler dikkate alınmaz.

Hizmetin OSGB ve/veya ÇASMER'lerden Sağlanması

- İşveren, iş yerinde gerekli niteliklere sahip personel bulunmaması halinde yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını, OSGB ya da ÇASMER'lerden hizmet olarak yerine getirebilir.

4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşları; iş sağlığı hizmetlerini, Sağlık Bakanlığına ait döner sermayeli kuruluşlardan doğrudan alabileceği gibi 4734 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde de alabilir.

Hizmetin İşveren Tarafından Yürütülmesi

- İşyeri hekimi, diğer sağlık personeli için belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olan işveren, tehlike sınıfı ve çalışan sayısını dikkate almak suretiyle hizmeti kendisi üstlenebilir.
- İşyeri hekimi, diğer sağlık personeli için belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilir. Bu hususlara ilişkin hükümler “İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik” ile düzenlenmektedir.

- 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan iş yeri işverenleri veya işveren vekili işe giriş ve periyodik muayene hizmetlerini, işyeri hekimlerinden alabileceği gibi kamu sağlık hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alabilmektedir.
- 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde işyeri hekimliği belgesi bulunan işveren veya işveren vekilleri, iş yerinde yapılması gereken ölçümler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini üstlenebilir.
- Anılan Yönetmelik kapsamında belirtilen eğitimi tamamlayan işveren veya işveren vekilleri, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında işyeri hekimine verilen görevleri, işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç olmak üzere işyeri hekimi görevlendirme şartı olmaksızın yürütebilir.
- 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan iş yeri işveren veya işveren vekilleri, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tamamını ya da bir kısmını hizmet alımı yoluyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilen birimlerden de (OSGB, ÇASMER) temin edebilir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini en üst amir, yardımcıları veya bu görevi yürütenler üstlenebilir.
- Site veya apartmanlarda “Konut Kapıcıları Yönetmeliği” kapsamında site veya apartman yöneticisi, işveren vekili olarak iş sağlığı hizmetlerini üstlenebilir.
- İş sağlığı hizmetlerinin üstlenilmesi veya iş yeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili mevzuatta işverenler için öngörülen yükümlülükleri ortadan kaldırmamaktadır.
- Eğitimini tamamlayan işverenin elliden az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan ayrı bir iş yeri açması veya işveren vekilinin hizmet akdinin sona ererek, elliden az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan başka bir iş yerinde çalışmaya başlaması halinde; yeni iş yerinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilmesi için işverence veya işveren vekilince İSG-KATİP üzerinden başvuruda bulunulması gerekmektedir.
- “İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik”in EK-3’ünde yer alan “İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Yürütümüne İlişkin İşveren veya İşveren Vekili Eğitimi Tamamlama Belgesi” bulunan işverenler, toplam çalışan sayısının 50’den az olması şartıyla kendilerine ait az tehlikeli sınıfta yer alan aynı il sınırları içerisindeki birden fazla iş yerinin iş sağlığı hizmetlerini üstlenebilir. Bu belgeye sahip işveren vekilleri ise tam süreli hizmet akdi ile çalıştıkları yalnızca tek bir iş yerinin iş sağlığı hizmetlerini üstlenebilmektedir.
- Asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulan iş yerlerinde her bir işveren veya işveren vekilleri ayrı ayrı eğitim almak zorundadır.
- İşveren veya işveren vekilinin iş sağlığı hizmetini üstlenmek istememesi hali, eğitim tamamlama belgesini almaya hak kazanmayan işveren veya işveren vekilleri veya iş yerinin tehlike sınıfının değişmesi ve/veya çalışan sayısının elli ve üzerine çıkması durumlarında, otuz gün içerisinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda görevlendirmeler yapılması zorunludur.

İş Sağlığı Hizmetleri Kapsamında Çalışanlara Uygulanacak Tıbbi Tetkikler ve İş Hijyeni Ölçümleri

İş sağlığı hizmetleri verilirken, istemi işyeri hekimi tarafından yapılmak suretiyle İSGB, OSGB ve ÇASMER'ler aracılığıyla çalışanlara gerçekleştirilecek tıbbi tetkiklerin yerine getirilmesi hususu ile iş hijyeni ölçümlerinin iş hijyeni laboratuvarları aracılığıyla yerine getirilmesine ilişkin yönetmelikler bulunmaktadır.

- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında yer alan iş yerlerinde, iş yeri çalışanlarının sağlık gözetimi kapsamında, ortak sağlık ve güvenlik birimleri, işyeri sağlık ve güvenlik birimleri ve çalışan sağlığı merkezleri aracılığıyla gezici iş sağlığı aracı veya sabit tıbbi tetkik mekanlarında gerçekleştirilecek tıbbi tetkik sunumu hizmetlerinde “Çalışanların Sağlık Gözetimine Yönelik Tıbbi Tetkiklerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümlerine uyulması gerekmektedir. Çalışanlara uygulanacak tıbbi tetkikler, İSGB, OSGB ve ÇASMER dışındaki Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş sağlık hizmet sunucuları ve yetkili laboratuvarlar tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Ancak tıbbi tetkikler İSGB, OSGB ve ÇASMER'ler aracılığıyla gerçekleştirilecekse “Çalışanların Sağlık Gözetimine Yönelik Tıbbi Tetkiklerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümlerine uygun işlem gerçekleştirilmelidir.
- İşverenlerin iş yerlerinde kişisel maruziyete ve çalışma ortamına yönelik fiziksel, kimyasal ve biyolojik etmenlerle ilgili gerçekleştireceği iş hijyeni ölçüm, test ve analizleri “İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analizleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca iş hijyeni ölçüm, test ve/veya analizi yapmak üzere yetkilendirilen laboratuvarlar tarafından gerçekleştirilmektedir.

İş Sağlığı Hizmeti Yapılanmaları

- 1- İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB)
- 2- Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB)
- 3- Çalışan Sağlığı Merkezi (ÇASMER)

1- İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB)

- İşveren, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının **tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda İSGB** kuracaktır.
- İSGB’de işyeri sağlık personeli olarak en az bir işyeri hekimi görevlendirilmelidir. Bu birimde işveren işyeri sağlık personeli olarak işyeri hekiminin yanında diğer sağlık personeli de görevlendirebilmektedir.
- İş sağlığı hizmetlerinin yürütülmesine ve çalışan personel sayısına uygun büyüklükte bir yerde, asıl işin yürütüldüğü mekânda ve giriş katta kurulacak İSGB’lerde iş sağlığı hizmetlerinin yürütümü için işyeri hekimi tarafından kullanılmak üzere bir muayene odası ve bir ilkyardım ve acil müdahale odası bulunmalıdır. Tam zamanlı görevlendirilecek her bir işyeri hekimi ayrı birer oda sağlanmalıdır.
- İSGB’lerinde bu rehberin Ek-1’inde belirtilen araç ve gereçler bulunmalı ve çalışanların acil durumlarda en yakın sağlık birimine ulaştırılmasını sağlamak üzere iş yerinde uygun araç temin edilmelidir. Sağlık Bakanlığından ruhsatlı sağlık hizmeti sunucusu olan iş yerlerinde kurulacak İSGB’lerde ilk yardım ve acil müdahale odası şartı ile bu rehberin Ek-1’inde belirtilen sağlık

hizmetlerinde kullanıma ilişkin araç ve gereçler ile ulaşım amaçlı araç bulundurulması zorunluluğu aranmamaktadır.

- **Tam süreli işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi zorunlu olmayan hallerde**, iş yerinde belirli şartlara göre oluşturulan ve bu şartları karşılayan birim, düzenlenen sağlık raporları bakımından İSGB olarak kabul edilmektedir.
 - **50 ve daha fazla çalışanı olan iş yerlerinde:** İşyeri hekimi ile diğer sağlık personeline ve iş güvenliği uzmanına toplam iki oda temin edilir ve iş yerinde ayrıca acil durumlarda çalışanların en yakın sağlık birimine ulaştırılmasını sağlamak üzere uygun araç bulundurulmalıdır.
 - **50'den az çalışanı olan iş yerlerinde:** İşyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin iş sağlığı hizmetini etkin verebilmesi için çalışma süresince kullanılmak üzere uygun bir yer sağlanmalıdır.
- **Birden fazla iş yerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları gibi yerlerde** koordinasyon yönetim tarafından sağlanmak üzere ortaklaşa kullanılabilecek bir mekân oluşturulabilir. Oluşturulacak mekândan hizmet sunulacak;
 - **Toplam çalışan sayısının 50'den az olması** durumunda, işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetini etkin verebilmesi için çalışma süresince kullanılmak üzere uygun bir yer sağlanmalıdır.
 - **Toplam çalışan sayısının 50'den fazla olması** durumunda ise işyeri hekimi ile diğer sağlık personeline ve iş güvenliği uzmanına iki oda ve iş yerinde ayrıca acil durumlarda çalışanların en yakın sağlık birimine ulaştırılmasını sağlamak üzere uygun araç sağlanmalıdır.

2- Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB)

- OSGB kurulma ve hizmet sunması şartlarından birisi, iş sağlığı profesyonellerinden tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan en az bir işyeri hekiminin ve diğer sağlık personelinin istihdam edilmesidir.
- OSGB'ler içerisinde işyeri hekimi için bir muayene odası ile ilkyardım ve acil müdahale odası sağlık hizmetlerinde kullanılmak üzere bulunmalıdır.
- OSGB'ler, Ek'te yer alan sağlık hizmetlerinde kullanıma ilişkin araç ve gereçlerle donatılmalıdır.

İSGB ve OSGB'lerin Görevleri

İSGB ve OSGB'ler, iş yerlerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmasına katkıda bulunulması amacıyla;

- İş yerinde sağlık ve güvenlik risklerine karşı yürütülecek her türlü koruyucu, önleyici ve düzeltici faaliyeti kapsayacak şekilde, çalışma ortamı gözetimi konusunda işverene rehberlik yapılmasından ve öneriler hazırlayarak onayına sunulmasından,
- Çalışanların sağlığını korumak ve geliştirmek amacı ile yapılacak sağlık gözetiminin uygulanmasından,
- Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ve bilgilendirilmeleri konusunda planlama yapılarak işverenin onayına sunulmasından,
- İş yerinde kaza, yangın, doğal afet ve bunun gibi acil müdahale gerektiren durumların belirlenmesi, acil durum planının hazırlanması, ilkyardım ve acil müdahale bakımından yapılması gereken uygulamaların organizasyonu ile ilgili diğer birim, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılmasından,

- Yıllık çalışma planı, yıllık değerlendirme raporu, çalışma ortamının gözetimi, çalışanların sağlık gözetimi, iş kazası ve meslek hastalığı ile iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgilerin ve çalışma sonuçlarının kayıt altına alınmasından,
 - Çalışanların yürüttüğü işler, iş yerinde yapılan risk değerlendirmesi sonuçları ve maruziyet bilgileri ile işe giriş ve periyodik sağlık muayenesi sonuçları, iş kazaları ile meslek hastalıkları kayıtlarının, iş yerindeki kişisel sağlık dosyalarında gizlilik ilkesine uyularak saklanmasından,
 - “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” ile “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” kapsamında hizmet verdikleri alanlarda belirtilen görevlerin yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesinden,
- sorumludurlar.

3- Çalışan Sağlığı Merkezi (ÇASMER)

İşyeri hekimliği ve diğer sağlık personeli hizmetlerini sunan bir diğer yapılanma da ÇASMER'dir. ÇASMER, Sağlık Bakanlığına bağlı, iş yerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri sunmak üzere 6331 sayılı Kanun kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilen, gerekli donanım ve personele sahip birimdir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu

- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı iş yerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere kurul oluşturmalıdır. İşverene bağlı, fabrika, müessese, işletme veya işletmeler grubu gibi birden çok iş yeri bulunduğu hallerde elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu her bir iş yerinde ayrı ayrı iş sağlığı ve güvenliği kurulu kurulmalıdır. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun olan kurul kararlarını uygulamalıdır.
- **Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde;**
 - Asıl işveren alt işverenin çalışan sayıları ayrı ayrı elli ve daha fazla ise asıl işveren ve alt işveren ayrı ayrı kurul kurmalıdır. İş sağlığı faaliyetlerinin yürütülmesi ve kurullarca alınan kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanmalıdır.
 - Bir iş yerinde sadece asıl işverenin çalışan sayısı elli ve daha fazla ise bu durumda kurul asıl işverence kurulmalıdır. Kurul oluşturma yükümlülüğü bulunmayan alt işveren, kurul tarafından alınan kararların uygulanması ile ilgili olarak koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atamalıdır.
 - Alt işverenin çalışan sayısı elli ve daha fazla, asıl işverenin çalışan sayısı ellinin altında ise iş yerinde kurul alt işverence oluşturulmalıdır. Asıl işveren alt işverenin oluşturduğu kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atamalıdır.
 - Asıl işveren ve alt işverenin çalışan sayıları ayrı ayrı ellinin altında ve toplam çalışan sayısı elliden fazla bulunduğu durumlarda ise koordinasyon asıl işverence yapılmak kaydıyla, asıl işveren ve alt işveren tarafından birlikte bir kurul oluşturulmalıdır. Kurulun oluşumunda üyeler her iki işverenin ortak kararı ile atanır.
- Aynı çalışma alanında bulunan ve aralarında alt işverenlik ilişkisi bulunmayan birden fazla işveren bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurul oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin

alışmalarını etkileyebilecek nitelikteki kurul kararları hakkında diğerk işverenleri bilgilendirmesi gerekmektedir.

- Kurulda başkan ve üyeler tarafından imzalanan tutanak kararları herhangi bir işleme gerek kalmaksızın işverene bildirilmiş sayılır. Toplantıda alınan kararlar, gereği yapılmak üzere ilgililere duyurulur. Ayrıca alışanlara duyurulması faydalı görölen konular iş yerinde ilân edilir. Kurulca iş yerinde ilân edilen kararlar işverenleri ve çalışanları bağlar. Çalışanlar sağlık ve güvenliğin korunması ve geliştirilmesi amacıyla iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca konulan kurallar, yasaklar ile alınan karar ve tedbirlere uymak zorundadırlar.

Kurul'da Görevli İş Sağlığı Personeli, Seçimi ve Görevlendirilmesi

İşyeri hekimi, Kurulda görev alır. Birden fazla işyeri hekiminin bulunduğu iş yerlerinde işveren tarafından görevlendirme yapılır.

Kurulun Görev ve Yetkileri

Kurul;

- İş yerinin niteliğine uygun bir iş sağlığı ve güvenliği iç yönerge taslağı hazırlar, işverenin veya işveren vekilinin onayına sunar ve yönergenin uygulanmasını izler, izleme sonuçlarını rapor haline getirip alınması gereken tedbirleri belirler ve kurul gündemine alır.
- İş sağlığı ve güvenliği konularında o iş yerinde çalışanlara yol gösterir.
- İş yerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tehlikeleri ve önlemleri değerlendirir, tedbirleri belirler, işveren veya işveren vekiline bildirimde bulunur.
- İş yerinde meydana gelen her iş kazası ve iş yerinde meydana gelen ancak iş kazası olarak değerlendirilmeyen iş yeri ya da iş ekipmanının zarara uğratma potansiyeli olan olayları veya meslek hastalığında yahut iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde gerekli araştırma ve incelemeyi yapmak, alınması gereken tedbirleri bir raporla tespit ederek işveren veya işveren vekiline verir.
- İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve öğretimini planlar, bu konu ve kurallarla ilgili programları hazırlar, işveren veya işveren vekilinin onayına sunar ve bu programların uygulanmasını izler ve eksiklik görölmesi halinde geri bildirimde bulunur.
- İş yerinde yapılacak bakım ve onarım çalışmalarında gerekli güvenlik tedbirlerini planlar ve bu tedbirlerin uygulamalarını kontrol eder.
- İş yerinde yangın, doğal afet, sabotaj ve benzeri tehlikeler için alınan tedbirlerin yeterliliğini ve ekiplerin çalışmalarını izler.
- İş yerinin iş sağlığı ve güvenliği durumuyla ilgili yıllık bir rapor hazırlar, o yılki çalışmaları değerlendirir, elde edilen tecrübeye göre ertesi yılın çalışma programında yer alacak hususları değerlendirerek belirler ve işverene teklifte bulunur.
- alışmaktan kaçınma hakkı talepleri ile ilgili acilen toplanarak karar verir.
- İş yerinde teknoloji, iş organizasyonu, çalışma şartları, sosyal ilişkiler ve çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan tutarlı ve genel bir önleme politikası geliştirmeye yönelik çalışmalar yapar.

İş Sağlığı Hizmetlerinin alışana Ücretsiz Verilmesi

- İşveren, iş sağlığı tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.
- İş sağlığı hizmetleri çalışanlara mali yük getirmeyecek şekilde sunulmalıdır.

İş Sağlığı Profesyonelleri, Çalışma Saatleri, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Çalışan Temsilcisi ve Çalışanların Bilgilendirilmesi

- İşveren görevlendirdiği veya hizmet aldığı OSGB’de görev yapan kişiler ile bunların çalışma saatleri, görev, yetki ve sorumlulukları konusunda çalışan temsilcisi ve çalışanları bilgilendirmelidir.

Çalışanların Görüşlerinin Alınması ve Katılımlarının Sağlanması

- İşveren, iş sağlığı konularında görüş alma ve katılımın sağlanması konusunda, çalışanlara veya iki ve daha fazla çalışan temsilcisinin bulunduğu iş yerlerinde varsa iş yeri yetkili sendika temsilcilerine yoksa çalışan temsilcilerine aşağıdaki imkânları sağlamalıdır:
 - İş sağlığı ile ilgili konularda görüşlerinin alınması, teklif getirme hakkının tanınması ve bu konulardaki görüşmelerde yer alma ve katılımlarının sağlanması.
 - Yeni teknolojilerin uygulanması, seçilecek iş ekipmanı, çalışma ortamı ve şartlarının çalışanların sağlık etkisi konularında görüşlerinin alınması.
- İşveren, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin aşağıdaki iş sağlığı ile ilgili konularda önceden görüşlerinin alınmasını sağlamalıdır:
 - İş yerinden görevlendirilecek veya iş yeri dışından hizmet alınacak işyeri hekimi, ilk yardım, için kişilerin görevlendirilmesi.
 - Sağlık risklerinin önlenmesi ve koruyucu hizmetlerin yürütülmesi.
 - Çalışanların bilgilendirilmesi.
 - Çalışanlara verilecek eğitimin planlanması.
- İşveren, iş yerinden görevlendirilecek veya hizmet alınacak OSGB’de görevli iş sağlığı profesyonellerinin (işyeri hekimi, diğer sağlık personelinin) görevlendirilmesi konusunda çalışan temsilcilerinin önceden görüşlerini almalıdır.

Belirlenen En Az Sürelerden Az Olmamak Üzere Yeterli Sürede Hizmet Verilmesi

- İşveren, işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin görevlerini yerine getirebilmeleri için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenen sürelerden az olmamak kaydı ile yeterli çalışma süresini sağlamalıdır. OSGB’ler, sözleşme yaptıkları iş yerlerine sunulacak iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini, iş yerinin tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre belirlenen sürelerden az olmamak kaydı ile yürütmelidir. 50’den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde; işveren ve hizmet sunanlar arasında mutabık kalınmak kaydıyla aynı sözleşme yılı içerisinde, aylık hizmet süreleri birleştirilebilmekte veya hizmet sunum aralıkları belirlenebilmektedir.
- Vardiyalı çalışma yapılan iş yerlerinde işveren tarafından vardiyalara uygun şekilde işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin görevlendirmesi yapılmalıdır.
- İşyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin görevlendirilmesinde, İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik’e göre hesaplanan çalışma süreleri bölünerek birden fazla işyeri hekimine, diğer sağlık personeline verilememektedir.
- Tam süreli işyeri hekiminin görevlendirildiği iş yerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi şartı aranmamaktadır. Ancak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin daha etkin sunulması amacıyla bu iş yerlerinde, işyeri hekiminin talebi ve işverenin uygun görmesi halinde diğer sağlık personeli görevlendirilebilmektedir.

İşyeri Hekimlerinin Çalışma Süreleri

- İşyeri hekimleri, görevlerini yerine getirmek için aşağıda belirtilen sürelerde görev yapar:
 - Az tehlikeli sınıfta yer alanlarda, çalışan başına ayda en az 5 dakika.
 - Tehlikeli sınıfta yer alanlarda, çalışan başına ayda en az 10 dakika.
 - Çok tehlikeli sınıfta yer alanlarda, çalışan başına ayda en az 15 dakika.
- Az tehlikeli sınıfta yer alan 2000 ve daha fazla çalışanı olan iş yerlerinde her 2000 çalışan için tam gün çalışacak en az bir işyeri hekimi, tehlikeli sınıfta yer alan 1000 ve daha fazla çalışanı olan iş yerlerinde her 1000 çalışan için tam gün çalışacak en az bir işyeri hekimi, çok tehlikeli sınıfta yer alan 750 ve daha fazla çalışanı olan iş yerlerinde her 750 çalışan için tam gün çalışacak en az bir işyeri hekimi görevlendirilmelidir.

Çalışan sayısının az tehlikeli sınıfta 2000, tehlikeli sınıfta 1000, çok tehlikeli sınıfta 750 sayısının tam katlarından fazla olması durumunda geriye kalan çalışan sayısı göz önünde bulundurularak belirtilen kriterlere uygun yeteri kadar işyeri hekimi ek olarak görevlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer Sağlık Personelinin Çalışma Süreleri

- Diğer sağlık personeli, görevlerini yerine getirmek için aşağıda belirtilen sürelerde görev yapar:
 - Çok tehlikeli sınıfta yer alan 10 ila 49 çalışanı olan iş yerlerinde çalışan başına ayda en az 10 dakika.
 - Çok tehlikeli sınıfta yer alan 50 ila 249 çalışanı olan iş yerlerinde çalışan başına ayda en az 15 dakika.
 - Çok tehlikeli sınıfta yer alan 250 ve üzeri çalışanı olan iş yerlerinde çalışan başına ayda en az 20 dakika.

Acil Durum Planları, Yangınla Mücadele ve İlk Yardım

- İşveren;
 - Çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirler ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri alır.
 - Acil durumların olumsuz etkilerinden korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapar, acil durum planlarını hazırlar.
 - Acil durumlarla mücadele için iş yerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile iş yerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanımına sahip ve bu konularda eğitilmiş yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar.
 - Özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, iş yeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapar.

Çalışanların Sağlık ve Güvenliklerini Etkileyebilecek Tehlikeler, Bildirim, Bilgilendirme ve Bilgilendirilme

- İşveren, çalışanları ve çalışan temsilcilerini iş yerinin özelliklerini de dikkate alarak aşağıdaki konularda bilgilendirir:
 - İş yerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler.
 - Kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumluluklar.
 - İlk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler.
- İşveren;
 - Ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalan veya kalma riski olan bütün çalışanları, tehlikeler ile bunlardan doğan risklere karşı alınmış ve alınacak tedbirler hakkında derhal bilgilendirir.
 - Başka iş yerlerinden çalışmak üzere kendi iş yerine gelen çalışanların; iş yerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler, kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumluluklar, ilkyardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler ile ilgili bilgileri almalarını sağlamak üzere, söz konusu çalışanların işverenlerine gerekli bilgileri verir.
 - Risk değerlendirmesi, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirler, ölçüm, analiz, teknik kontrol, kayıtlar, raporlar ve teftiştan elde edilen bilgilere, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin ulaşmasını sağlar.
- İşveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlar.
- Çalışanlar ve temsilcileri, iş yerinde yürütülecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin amaç ve usulleri konusunda haberdar edilir ve elde edilen verilerin kullanılması hakkında bilgilendirilirler.
- İşveren, çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında; görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB'yi, başka iş yerlerinden çalışmak üzere kendi iş yerine gelen çalışanları ve bunların işverenlerini bilgilendirir.
- Çalışanlar sağlık ve güvenliklerini etkileyebilecek tehlikeleri iş sağlığı ve güvenliği kuruluna, kurulun bulunmadığı iş yerlerinde ise işverene bildirerek durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasını talep edebilir.
- İş yerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber verir.
- İşverene iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere görevlendirilen işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, görev aldığı iş yerinde göreviyle ilgili mevzuat ve teknik gelişmeleri göz önünde bulundurarak iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksiklik ve aksaklıkları, tedbir ve tavsiyeleri belirler ve işverene yazılı olarak bildirir. Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur. Bildirilen eksiklik ve aksaklıkların acil durdurmayı gerektirmesi veya yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı ve benzeri acil ve hayati tehlike arz etmesi, meslek hastalığına sebep olabilecek ortamların bulunmasına rağmen işveren tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması hâlinde, bu durum işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanınca, Bakanlığın yetkili birimine, varsa yetkili sendika temsilcisine, yoksa çalışan temsilcisine bildirilir.
- Ölümlü, uzuv kayıplı veya ağır iş kazası halleri veya özel bir tedbiri gerektiren önemli hallerde İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu üyelerinden herhangi biri İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nu olağanüstü

toplantıya çağırabilir. Bu konudaki tekliflerin kurul başkanına veya sekreterine yapılması gerekir. Toplantı zamanı, konunun ivedilik ve önemine göre tespit olunur.

- İş yerinde yangın, doğal afet, sabotaj ve benzeri tehlikeler için alınan tedbirlerin yeterliliğini ve ekiplerin çalışmalarını izlemek, iş yerinde yapılacak bakım ve onarım çalışmalarında gerekli güvenlik tedbirlerini planlamak ve bu tedbirlerin uygulamalarını kontrol etmek, iş yerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tehlikeleri ve önlemleri değerlendirmek, tedbirleri belirlemek, işveren veya işveren vekiline bildirimde bulunmak, iş yerinde meydana gelen her iş kazası ve iş yerinde meydana gelen ancak iş kazası olarak değerlendirilmeyen iş yeri ya da iş ekipmanının zarara uğratma potansiyeli olan olayları veya meslek hastalığında yahut iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde gerekli araştırma ve incelemeyi yapmak, alınması gereken tedbirleri bir raporla tespit ederek işveren veya işveren vekiline vermek İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 13 üncü maddesinde belirtilen çalışmaktan kaçınma hakkı taleplerinde Kurulun toplanması ile ilgili belirlenen süreler dikkate alınmaksızın acilen toplanmakta, toplantıda alınan karar çalışan ve çalışan temsilcisine yazılı olarak tebliğ edilmektedir.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu toplantılarında alınan kararlar gereği yapılmak üzere ilgililere duyurulmalı, ayrıca çalışanlara duyurulması faydalı görülen konular iş yerinde ilân edilmelidir. Kurulca iş yerinde ilân edilen kararlar işverenleri ve çalışanları bağlamaktadır.
- İş sağlığı ve güvenliği kurulunda başkan ve üyeler tarafından tutanakla imza altına alınan kararlar herhangi bir işleme gerek kalmaksızın işverene bildirilmiş sayılmaktadır.
- Asıl işveren alt işveren ilişkisi bulunmayan ve aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirmelidir.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu tarafından alınan kararlar veya uygulamada karşılaştıkları güçlükler hakkında çalışanlar çalışan temsilcileri aracılığı ile kurula bilgi vermelidir.

Çalışmaktan Kaçınma Hakkı

- Ciddi ve yakın tehlike ile karşı karşıya kalan çalışanlar İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'na, kurulun bulunmadığı iş yerlerinde ise işverene başvurarak durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmesini talep edebilir. Kurul acilen toplanarak, işveren ise derhâl kararını verir ve durumu tutanakla tespit eder. Karar, çalışana ve çalışan temsilcisine yazılı olarak bildirilir. Çalışanlar ciddi ve yakın tehlikenin önlenemez olduğu durumlarda bu usule uymak zorunda olmaksızın iş yerini veya tehlikeli bölgeyi terk ederek belirlenen güvenli yere gider. Çalışanların bu hareketlerinden dolayı hakları kısıtlanamaz.
- Kurul veya işverenin çalışanın talebi yönünde karar vermesi hâlinde çalışan, gerekli tedbirler alınıncaya kadar çalışmaktan kaçınabilir.
- İş sözleşmesiyle çalışanlar, talep etmelerine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığı durumlarda, tabi oldukları kanun hükümlerine göre iş sözleşmelerini feshedebilir.

Tahliye

- Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikenin meydana gelmesi durumunda işveren, çalışanların işi bırakarak derhal çalışma yerlerinden ayrılıp güvenli bir yere gidebilmeleri için, önceden gerekli düzenlemeleri yapar ve çalışanlara gerekli talimatları verir. İşveren, durumun devam etmesi hâlinde,

zorunluluk olmadıkça, gerekli donanıma sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini isteyemez.

- İşveren, çalışanların kendileri veya diğer kişilerin güvenliği için ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıkları ve amirine hemen haber veremedikleri durumlarda; istenmeyen sonuçların önlenmesi için, bilgileri ve mevcut teknik donanımları çerçevesinde müdahale edebilmelerine imkân sağlar. Böyle bir durumda çalışanlar, ihmal veya dikkatsiz davranışları olmadıkça yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutulamaz

İşin Durdurulması

- İş yerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, iş yerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği iş yerlerinde, risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda iş durdurulur. İşin durdurulması ile durdurma kararı uygulanmış iş yerinde çalışmaya tekrar başlanmasına izin verilmesinin usul ve esasları “İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelik” hükümleri ile düzenlenmektedir. Bununla birlikte askerî iş yerleri ile yurt güvenliği için gerekli maddeler üretilen iş yerlerinin çalışma hayatına ilişkin denetim ve teftişi ile sonuçlarına dair usul ve esasları “Askerî İşyerleri İle Yurt Güvenliği İçin Gerekli Maddeler Üretilen İşyerlerinin Denetimi, Teftişi ve Bu İşyerlerinde İşin Durdurulması Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre düzenlenmektedir.
- Çok tehlikeli sınıfta yer alan ve ihale ile alınan işlerde; teknolojik gelişme, iş gücü kapasitesinin artırılması, üretim metotlarında yenilik gibi bir kısım unsurlar sağlanmadan üretim ve/veya imalat planlarına, iş programlarına aykırı hareket edilerek üretim zorlaması nedeniyle hayati tehlike oluşturacak şekilde çalışma biçimleri, işin durdurulma sebebi sayılır.

Çalışanların Yükümlülükleri

- Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür.
- Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır:
 - İş yerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek.
 - Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak.
 - İş yerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek.
 - Teftiş yetkili makam tarafından iş yerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.
 - Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

- İş yerinde sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının korunması ve geliştirilmesi için çalışanlar, işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı veya işveren tarafından verilen iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili mevzuata uygun talimatlara uyar.
- Çalışanlar sağlık ve güvenliğin korunması ve geliştirilmesi amacıyla iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca konulan kurallar, yasaklar ile alınan karar ve tedbirlere uymak zorundadırlar.

İş Birliği ve Koordinasyon

Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda işverenler; iş hijyeni ile iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasında iş birliği yapar, yapılan işin yapısı göz önüne alınarak mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulması çalışmalarını koordinasyon içinde yapar, birbirlerini ve çalışan temsilcilerini bu riskler konusunda bilgilendirir. Birden fazla iş yerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki koordinasyon yönetim tarafından sağlanır. Yönetim, iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer iş yerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirir.

- Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek üzere işveren tarafından görevlendirilen kişi veya OSGB'lerin yapacağı çalışmalarda iş birliği yapar.
- Çalışanlar, teftişe yetkili makam tarafından iş yerinde tespit edilen noksanlık ve ilgili mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yaparlar.
- İSGB veya OSGB personeli, görevlerinin yürütümünde ve iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında öngörülen tedbirlerin uygulanmasında iş birliği ve koordinasyon içinde çalışır.
- İSGB veya OSGB'ler işverenle, iş yerinde çalışanlarla, çalışan temsilcileriyle ve bulunması halinde iş sağlığı ve güvenliği kuruluyla iş birliği içinde çalışır.
- İşletme içinden veya dışından iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilenler arasında koordinasyon işveren tarafından sağlanır.
- İşveren, başka bir iş yerinden kendi iş yerine çalışmak üzere gelen çalışanların sağlık bilgilerine, görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB'lerin ulaşabilmesini sağlar.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nun (Kurul) bulunduğu iş yerlerinde, Kurullar, iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapmaya yetkili Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişlerine iş yerlerinde yapacakları teftiş ve incelemelerde kolaylık sağlamak ve yardımcı olmakla yükümlüdür. İşveren veya işveren vekili, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu'nca hazırlanan toplantı tutanaklarını, kaza ve diğer vakaların inceleme raporlarını ve kurulca iş yerinde yapılan denetim sonuçlarına ait kurul raporlarını, iş müfettişlerinin incelemesini sağlamak amacıyla, iş yerinde bulundurulur.
- Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde;
 - Asıl işveren alt işverenin çalışan sayıları ayrı ayrı elli ve daha fazla ise asıl işveren ve alt işveren ayrı ayrı Kurul kurar. İş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin yürütülmesi ve iş sağlığı ve güvenliği kurullarınca alınan kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanır.
 - Bir iş yerinde sadece asıl işverenin çalışan sayısı elli ve daha fazla ise bu durumda Kurul asıl işverence kurulur. Kurul oluşturma yükümlülüğü bulunmayan alt işveren, kurul tarafından alınan kararların uygulanması ile ilgili olarak koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.

- Alt işverenin çalışan sayısı elli ve daha fazla, asıl işverenin çalışan sayısı ellinin altında ise iş yerinde Kurul alt işverence oluşturulur. Asıl işveren alt işverenin oluşturduğu Kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.
- İşverene bağlı, fabrika, müessese, işletme veya işletmeler grubu gibi birden çok iş yeri bulunduğu hallerde elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu her bir iş yerinde ayrı ayrı iş sağlığı ve güvenliği kurulu kurulur. İhtiyaç duyulması halinde kurullar arasında koordinasyon ve bilgi alışverişi işverence sağlanır. İşveren, birden çok iş yerinin her birinde kurulacak Kurulun çalışma usullerini düzenlemek, iş ve görüş birliğini sağlamak amacıyla bu iş yerlerine ait iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili raporların, en az üç ayda bir, ilgili teknik eleman ve uzmanlarca incelenmesini sağlar. Ayrıca bu raporları göz önünde tutarak alınması gereken tedbirleri tespit eder ve uygulanmasını sağlar.
- İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi, uygulanması ve alınan tedbirlere uyulması hususunda çalışanlar Kurul ile iş birliği yaparlar.

İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışmalarına Katılma

- Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin çalışmalara, sağlık muayenelerine, bilgilendirme ve eğitim programlarına katılır.

Malzemelerin Amacına Uygun Kullanılması

- Makine, tesisat ve kişisel koruyucu donanımı verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda ve amacına uygun olarak kullanılır.

Sağlık Gözetiminin Sağlanması

- İşveren, çalışanların iş yerinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerini dikkate alarak sağlık gözetimine tabi tutulmalarını sağlar. Çalışanların işe girişlerinde, iş değişikliğinde, iş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra işe dönüşlerinde talep etmeleri hâlinde, işin devamı süresince, çalışanın ve işin niteliği ile iş yerinin tehlike sınıfına göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenen düzenli aralıklarla sağlık muayeneleri gerçekleştirilir.
- Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde çalışacaklar, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu olmadan işe başlatılamaz.
- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında alınması gereken sağlık raporları işyeri hekiminden alınır. 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli iş yerleri için ise ÇASMER'lerden, aile hekimlerinden veya diğer kamu sağlık hizmet sunucularından da alınabilir. Raporlara itirazlar Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen hakem hastanelere yapılır, verilen kararlar kesindir.
- Sağlık gözetiminden doğan maliyet ve bu gözetimden kaynaklı her türlü ek maliyet işverence karşılanır, çalışana yansıtılamaz.
- Sağlık muayenesi yaptırılan çalışanın özel hayatı ve itibarının korunması açısından sağlık bilgileri gizli tutulur.

Kişisel Sağlık Dosyasının Tutulması, Saklanması ve Gönderilmesi

- İşveren, ilgili mevzuatta belirlenen süreler saklı kalmak kaydıyla, iş yerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerine ilişkin her türlü kayıt ile işten ayrılma tarihinden itibaren en az 15 yıl süreyle çalışanların kişisel sağlık dosyalarını saklar.
- Çalışanın iş yerinden ayrılarak başka bir iş yerinde çalışmaya başlaması halinde, yeni işveren çalışanın kişisel sağlık dosyasını yazılı olarak talep eder, önceki işveren dosyanın bir örneğini onaylayarak bir ay içerisinde gönderir.
- İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı gereği, yükümlü olduğu kayıt ve bildirimleri görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB ile iş birliği içerisinde yapar.

İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Kayıt ve Bildirimi

- İşveren; bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutar, gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili raporları düzenler, iş yerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde iş yeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan veya çalışan, iş yeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olan olayları inceleyerek bunlar ile ilgili raporları düzenler.
- İşveren, iş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na (Kurum) bildirimde bulunur.
- İşyeri hekimi veya sağlık hizmeti sunucuları; meslek hastalığı ön tanısı koydukları vakaları, Kurum tarafından yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına sevk eder. Sağlık hizmeti sunucuları kendilerine intikal eden iş kazalarını, yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucuları ise meslek hastalığı tanısı koydukları vakaları en geç on gün içinde Kuruma bildirir.

Onaylı Defter

- Onaylı Defter, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı tarafından yapılan tespit ve tavsiyeler ile gerekli görülen diğer hususların yazıldığı her iş yeri için tek olan defterdir.
- Onaylı defter yapılan tespitlere göre iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ile işveren tarafından birlikte veya ayrı ayrı imzalanır. Onaylı deftere yazılan tespit ve öneriler işverene tebliğ edilmiş sayılır.

Kaynaklar

1. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (30.06.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024
2. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği (29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16924&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
3. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik (24.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19151&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
4. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (03.05.2014 tarih ve 28989 sayılı Resmî Gazete)
5. İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik (29.06.2015 tarih ve 29401 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20857&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
6. İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği (26.12.2012 tarih ve 28509 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16909&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
7. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik (18.01.2013 tarih ve 28532 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=17031&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
8. İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Çalışan Temsilcisinin Nitelikleri ve Seçilme Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ (29.08.2013 tarih ve 28750 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18782&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
9. İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelik (30.03.2013 tarih ve 28603 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=17253&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
10. İşkolları Yönetmeliği (19.12.2012 tarih ve 28502 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16855&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
11. Askerî İşyerleri İle Yurt Güvenliği İçin Gerekli Maddeler Üretilen İşyerlerinin Denetimi, Teftişi ve Bu İşyerlerinde İşin Durdurulması Hakkında Yönetmelik (16.08.2013 tarih ve 28737 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18727&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
12. Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik (02.03.2019 tarih ve 30702 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=31298&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
13. Çalışanların Sağlık Gözetimine Yönelik Tıbbi Tetkiklerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (20.01.2022 tarih ve 31725 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39291&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
14. İş Hijyeni Ölçüm, Test ve Analizleri Hakkında Yönetmelik (27.01.2023 tarih ve 32086 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=40042&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.
15. İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik (20.07.2013 tarih ve 28713 sayılı Resmî Gazete), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18615&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 23.12.2024.

Ek:

İSGB VE OSGB'LERDE BULUNACAK ASGARİ MALZEME LİSTESİ

- a) Steteskop,
- b) Tansiyon aleti,
- c) Otoskop,
- ç) Oftalmoskop,
- d) Termometre,
- e) Işık kaynağı,
- f) Küçük cerrahi seti,
- g) Paravan, perde v.b,
- ğ) Muayene masası,
- h) Refleks çekici,
- ı) Tartı aleti,
- i) Boy ölçer,
- j) Pansuman seti,
- k) Dil basacağı, enjektör, gazlı bez gibi gerekli sarf malzemeleri,
- l) Keskin atık kabı,
- m) Manometreli oksijen tüpü (taşınabilir),
- n) Seyyar lamba,
- o) **(Mülga:RG-18/12/2014-29209)**
- ö) İlaç ve malzeme dolabı,
- p) EKG cihazı
- r) Negatoskop
- s)Tekerlekli sandalye,
- ş) **(Mülga:RG-18/12/2014-29209)**

Not 1: Birden fazla işyeri hekiminin bir arada çalıştığı birimlerde, yukarıdaki tıbbi cihaz ve malzemelerden (a)'dan (h) bendine kadar (h bendi dahil) olanlar her işyeri hekimi için ayrı ayrı bulundurulur.

Not 2: Birimler, tıbbi atıklar ve çöpler için 22/7/2005 tarihli ve 25883 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak gerekli tedbirleri alır*.

(*İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği'nin Ek-1, Not:2 kısmında atıf yapılan Yönetmelik 25.01.2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

Güvenle
Büyü
Türkiye

Yayınlar ve Afişler
www.csgeb.gov.tr/isggm/yayinlar-ve-afisler

isggmmedya

Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

Adres: Emek Mahallesi Naci AYVALIOĞLU Caddesi No: 13 Pk: 06520 Emek / ANKARA

Telefon: 0 312 296 60 00 (Dahili: 14)

Faks: 0 312 296 18 77